

การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน*

Strengthening families in community by Sufficiency Economy

วรวิทย์ พึ่งพัก,เบญจวรรณ ภูฤทธิ,ยุวันดา เนื้อเทศ,
นวลพจ สาลีผล ,กรเอก กาญจนโกสิน ,ญาณกร ไท้ประยูร

Worawut Phungpak, Benjawan Poorit, Uwanda Neuated

Nuanphajong Saleephol, Koraeek Kanchanabhokin, Yannakorn Toprayoon

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จังหวัดลพบุรี

Email : yannakorn1978@gmail.com

Received February 27, 2018; Revised June 12, 2018; Accepted June 30, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อแสวงหาแนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งสำหรับการพึ่งพาตนเองในชุมชน รูปแบบการวิจัยผลานวิธี เชิงปริมาณ เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ตรวจสอบเครื่องมือตามหลักเกณฑ์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ตัวแทนครอบครัว ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จำนวน 8 จังหวัด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติ Correlation (r) เชิงคุณภาพ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จากนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่ขับเคลื่อนงานด้านครอบครัว ผู้ที่ขับเคลื่อนงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 (สสว. 8) รวมจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง (พอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) ในด้าน ความรู้และ มีความสัมพันธ์กับ ค่าความสัมพันธ์ในภาพรวม $R=0.797$ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ร้อยละ 79.7 เป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง แนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งสำหรับการพึ่งพาตนเองในชุมชน ซึ่งต้องเริ่มจากการศึกษา เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้เชิงลึก บนฐานของคุณธรรมตามมรรค 8 (ความเห็นที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง เจรจาที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ความเพียรที่ถูกต้อง การมีสติที่ถูกต้อง การมีสมาธิที่ถูกต้อง) ลงมือปฏิบัติตามความรู้และคุณธรรมศึกษาจนเกิดความ

*ปรับปรุงต้นฉบับจาก The 4th Greater Mekong Subregion International Conference (GMSIC) 2018

พอประมาณในตนเองและครอบครัวอย่างมีเหตุผลจากการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยมีการวางแผน

คำสำคัญ : การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง, ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง, ชุมชน

Abstract

This research aims to seek a sufficiency economy approach to strengthening families for self-reliance in the community. The research is mixed quantitative methods and the research instruments are 400 questionnaires which is checked according to the guidelines. The samples were family representatives in the area of responsibility of the Office of Academic Promotion and Support 8. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and Correlation (r). The research tool was the interviews with key informants. The samples were selected by purposive sampling from academics philosopher, people whose work related to family, and people whose work related to Sufficiency Economy in the responsibility area of the Office of Academic Promotion and Support 8. The researcher found that 20% of the respondents were motivated by sufficiency economy (moderation, rationality, immunity) in knowledge and relationship with The correlation coefficient of $R = .797$ was positively correlated with 79.7%. According to Sufficiency Economy Guidelines for Strengthening Families for Self-Reliance in Communities, To begin learning is to learn to have deep knowledge. On the basis of virtue, according to the Noble Eightfold Path. (Right Understanding, Right Thought, Right Speech, Right Action, Right Livelihood, Right Effort, Right Mindfulness, and Right Concentration) Then practice the knowledge and moral in order to meet efficiency in oneself and family and adapt it into everyday life.

Keywords : Strengthening families, Sufficiency Economy, community

บทนำ

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยมและสังคมคนไทยประพาศติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดจนหลาย

ประการ ก่อให้เกิดการแข่งขันเออาร์ดเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม รุกรานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีก ทั้งดิน ป่าไม้ แม่น้ำ สภาพธรรมชาติ ถูกรุกราน ยึดครอง ถูกทำลาย สภาพน้ำเน่าเสีย สภาพคนจนอยู่ใน สลัมท่ามกลางตึกสูงอันหรูหราใหญ่โต สภาพความยากจนแร้นแค้นของคนในชนบท และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากขึ้น จึงทำให้มีผลกระทบต่อด็กและเยาวชนในวงกว้าง พบได้จากจำนวนคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ โดยจำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยพบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกันอยู่มากกว่าผู้กระทำความผิดที่อยู่ร่วมกับครอบครัว คือ คดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกัน

จากผลของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจจึงกล่าวกันว่า เป็นความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา โดยสรุปได้ว่า มาจากสาเหตุที่ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่เปิด(Open Economy) มากเกินไป คือ (1) การเปิดเสรีมากเกินไป โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เกิดการไหลเข้า และไหลออกของเงินอย่างมาก และรวดเร็ว ยากแก่การควบคุม (2) การใช้แหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากเกินไป ขนาดของหนี้สินจากต่างประเทศมีปริมาณมากโดยเฉพาะการกู้ยืมภาคเอกชน จึงทำให้มีปัญหาหนี้สินค้างจ่ายจำนวนมาก (3) การทำให้ค่าของเงินผูกติดกับค่าเงินดอลลาร์ (US Dollars) มากเกินไป ทำให้ค่าของเงินบาทแข็งเกินความเป็นจริง และไม่ยืดหยุ่นตามภาวะเศรษฐกิจ เมื่อเงินดอลลาร์ไหลเข้าออกอย่างรวดเร็วค่าเงินบาทไม่ได้ปรับตัวตาม จึงเป็นเหตุให้เกิดการเก็งราคา และการโจมตีค่าเงินบาท (4)การปล่อยให้บริษัทข้ามชาติมีอิทธิพลเหนือระบบเศรษฐกิจมากเกินไป จึงเกิดการผูกขาดโดยบริษัทข้ามชาติ ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กล่มสลาย และ (5) รัฐบาลและเอกชนหวังพึ่งต่างประเทศมากเกินไป โดยไม่พยายามพัฒนาเอเมอสถานการณ์เศรษฐกิจโลกแปรปรวน ทำให้ระบบเศรษฐกิจในประเทศไม่สามารถทรงตัวอยู่ ได้จึงได้เกิดกระแสแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เคียงคู่ไปกับการอาศัยกลไกตลาดโลก ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากระบบเศรษฐกิจที่เปิดเสรีวิธีการก็โดยการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชนชนบท เพื่อเป็นการเสริมสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เพราะเชื่อว่า ชุมชนชนบทและเศรษฐกิจการเกษตรจะเป็นโครงข่ายความปลอดภัย (SafetyNet) ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ระบบเศรษฐกิจจะมีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีค่า ทำให้คนมีงานทำ จึงเป็นระบบที่จะทำให้เศรษฐกิจมีความพอเพียงเข้มแข็ง และยั่งยืน(ขวัญกมล ดอนขวา, 2555, หน้า 4)

ปัญหาด้านพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น การติดยาเสพติด การติดการพนัน การมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นการมีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร และมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย สาเหตุของปัญหาล้วนใหญ่มาจากครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญ บิดา

มารดาหย่าร้าง เด็กขาดความอบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระปล่อยตามสบาย ทำให้ขาดที่พึ่ง หรือ การชี้แนะให้คำปรึกษา ทำให้ขาดการควบคุมตนเอง ปัญหาพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวไม่ได้เกิด แต่เฉพาะกับเด็กเท่านั้น แต่อาจเกิดกับพ่อแม่ก็ได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพใน ครอบครัวและสร้างความสั่นคลอนให้กับความเป็นครอบครัว ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำ หน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันพร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่ จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคน ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับ ภาวการณ์เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคมและ สิ่งแวดล้อม โดยสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิ พลอดุลยเดชมหาราช(รัชกาลที่ 9) ที่ทรงให้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยตลอดนานกว่า 30 ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การประกอบกิจกรรมในครัวเรือน อันนำมาสู่ความสุข ความพออยู่พอกิน สร้างความอบอุ่นให้คนในครอบครัว และการใช้ชีวิตในฐานะถิ่นเกิดของตนเอง คือ ใช้ ง่าย 3 ส่วน และเก็บออม 1 ส่วน ฉันทและครอบครัวได้นำมาปฏิบัติทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ภายใต้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันครอบครัวของฉันทอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ดังนั้น หากนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับ ประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะเป็นการ ลดปัญหาของเด็กและเยาวชน ที่มีผลจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ในสังคมอาจจะต้องเริ่ม จากการบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม ความดีตั้งแต่เด็กหรือเยาวชน โดยเริ่มต้นจากสถาบันหลักของ ชีวิต คือ สถาบันครอบครัวที่คอยอบรม บ่มเพาะ การเลี้ยงดู สอดส่องให้อยู่ในครรลองครองธรรม ซึ่งการเสริมสร้างหรือแก้ไขปัญหโดยภาครัฐเป็นหลัก ย่อมเป็นไปอย่างล่าช้าและอาจไม่เกิด ผลสัมฤทธิ์ในระดับชุมชนโดยตรง หากละเลยไม่ใส่ใจย่อมเป็นปัญหารุกรามไปสู่สังคมต่อไป จึงเป็น ความเร่งด่วนที่ต้องศึกษาและหาทางออกในปัญหาดังกล่าวนี้เหมาะสม

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน ตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง และหาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวไทยในชุมชน ทั้งนี้จะเป็นแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับเด็ก เยาวชน และชุมชน ที่เป็นฐานสำคัญในการ พัฒนาประเทศต่อไปและใช้เป็นฐานข้อมูลเผยแพร่แก่ผู้ใช้ประโยชน์และผู้สนใจ ตลอดจนหน่วยงานใน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานอื่นๆ มาเป็นข้อมูลประกอบการ

จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษา การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง

การทบทวนวรรณกรรม

1. กลไกการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564

1) กลไกระดับนโยบาย(1) คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.) ทำหน้าที่กำกับ และกำหนดทิศทางการพัฒนาครอบครัวตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564(2) คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว (กสค.) ทำหน้าที่ติดตาม สนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564

2) กลไกส่วนกลาง(1) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการพัฒนาศาสนาครอบครัว โดยจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรม เพื่อให้มีการดำเนินงานบรรลุตามตัวชี้วัดของนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัวพ.ศ. 2560 – 2564(2) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกทุกระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายอื่น(3) สถาบันการศึกษาและวิจัย ทำหน้าที่พัฒนางานวิชาการ องค์ความรู้ และนวัตกรรมในการพัฒนาศาสนาครอบครัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาครอบครัว ภายใต้อัตลักษณ์

3) กลไกระดับจังหวัด(3.1) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวจังหวัด และคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว รวมถึงการขับเคลื่อนงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 ในระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร(3.2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในระดับจังหวัด(3.3) กลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายรวมถึงทีมพี่เลี้ยง

ด้านครอบครัวในระดับจังหวัด 4) กลไกระดับพื้นที่(4.1) อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกลไกหลักในพื้นที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวในชุมชน(4.2) คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวใน

ชุมชน เป็นกลไกหลักในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายอื่น ๆ ในระดับตำบล ในการนำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น(4.3) อาสาสมัครในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) (4.4) กลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่าย รวมถึงทีมพี่เลี้ยงด้านครอบครัวในระดับพื้นที่ (4.5) คณะอนุกรรมการพัฒนาชุมชนและครอบครัวในเขตเมือง

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง” นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้งมาก โดยส่วนหนึ่งของความหมายนั้นได้ทรงดำรัสไว้ว่า “คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบ เศรษฐกิจพอเพียงมีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้” แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาช้านาน ในรูปของหลักการ สร้างความ “พออยู่ พอกิน” “คำว่าพอเพียง” มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึง การมีพอสำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่า “พอมีพอกิน” วันนั้นได้พูดถึงว่าเราควรจะมีปฏิบัติให้ พอมีพอกิน ก็แปลว่า “เศรษฐกิจพอเพียง นั่นเอง” ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ยิ่งถ้าประเทศ พอมี พอกิน ก็ยิ่งดี พอเพียงก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอเพียงก็คือ พอเท่านั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการมันก็จะมีความโลภน้อย ก็จะเบียดเบียนคนอื่นน้อยพอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล ...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2541 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน (กรมการปกครอง, 2542, หน้า 1) และ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550 , หน้า 22) กล่าวถึงความหมายเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วัฒนธรรมหรือระบบความสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีเป้าหมาย คือ ความมั่นคง ในปัจจัย 4 และความยั่งยืนของระบบนิเวศและวิถีชีวิต ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1. อุดมการณ์ คือ การสร้างความตระหนักในคุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ ด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เน้นหลักความเสมอภาคและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 2. โลกทัศน์ คือ การมองโลกในลักษณะที่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3. ความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ของชุมชนแบบดั้งเดิมในลักษณะของระบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ โดยสมาชิกสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้โดยตรง 4. ค่านิยม คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ความไว้วางใจกัน การให้ความเคารพต่อส่วนรวมได้เมื่อสมดุก็เป็นปกติ สบาย ไม่เจ็บไข้ ไม่วิกฤติ เศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนล้นมั่งไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี โดยวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและ วิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อแสวงหาแนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองกลุ่มประชาชนทั่วไป ในพื้นที่คัดเลือก ของเขตความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี, จังหวัดอ่างทอง, จังหวัดสิงห์บุรี, จังหวัดชัยนาท, จังหวัดอุทัย, จังหวัดนครสวรรค์, จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร จากนั้นนำผลที่ได้ ไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตามหลักเกณฑ์จำนวน 3 ท่าน โดยมีการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) ในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้าน สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสัมพันธภาพ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดระดับไว้ 5 ระดับ (rating scale) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล จำนวนรวมทั้งสิ้น 400 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เป็นรายบุคคลและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่ขับเคลื่อนงานด้านครอบครัว ผู้ที่ขับเคลื่อนงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวที่น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์ใช้ในครัวเรือน และผู้ที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 (สสว.8)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.8 อายุ กลุ่มอายุ 30-39 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.7 รายได้ เฉลี่ย 9,001-15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.8 อาชีพ เป็นลูกจ้างของรัฐ หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.3 การศึกษา ระดับประถมศึกษา มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.5 สถานภาพ จดทะเบียนสมรสอยู่ด้วยกัน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.

1.หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความรู้และคุณธรรมในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

หลักเศรษฐกิจพอเพียง (พอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) ในด้านความรู้ และคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ และด้านธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่าง การนำความรู้และการนำคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง กับ การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Correlation พบว่า ในภาพรวม ค่าสถิติ $R=.797$ ค่าระดับนัยสำคัญ $.00$ ซึ่งมีความน้อยกว่า นัยสำคัญทางสถิติ $.05$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ร้อยละ 79.7 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผลมีภูมิคุ้มกัน) **มีความสัมพันธ์** กับ การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) **มีความสัมพันธ์** กับ การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่าง การนำความรู้และการนำคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Correlation พบว่าในภาพรวม ค่าสถิติ $R= .797$ ค่าระดับนัยสำคัญ $.00$ ซึ่งมีความน้อยกว่า นัยสำคัญทางสถิติ $.05$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ร้อยละ 79.7 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **มีความสัมพันธ์กันในทุก ๆ ด้าน** ด้านความรู้ หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) **มีความสัมพันธ์** กับ การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองในด้านสังคมความสัมพันธ์กันในเชิงบวกที่ระดับปานกลางมีค่าความสัมพันธ์ $.619$ หรือร้อยละ 62.0

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความมีเหตุผล มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวไทยในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสัมพันธภาพ สิ่งแวดล้อม สรุปข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

“ให้เหตุผลที่คนต้องไปทำงานต่างถิ่น ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของประเทศไทย เพราะอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ตาม นิคมอุตสาหกรรม ถ้าอุตสาหกรรมหลักหรืออุตสาหกรรมเบา มาลงในประเทศไทยก็ต้องคำนึงความเป็นอยู่ของประชาชนในภาพรวมว่าจะสามารถอยู่รอดได้หรือไม่ เมื่อวัยแรงงานไปทำแล้วจะสามารถอยู่รอดได้หรือไม่ คนสูงอายุที่อยู่เฝ้าบ้านจะอยู่กันอย่างไรร เมื่อวัยแรงงาน

อยู่รอดก็นำเงินรายได้ส่งให้พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน แต่ปัญหาเกิดจากความอยู่ไม่รอดก็ต้องทิ้งพ่อแม่ ลูกหลาน ที่ฝากเลี้ยงไว้”(สรุปจากการสัมภาษณ์)

ที่กล่าวมาคือสถานการณ์และความเป็นจริงของผู้ประกอบการในการใช้แรงงานปัจจุบัน ถ้าอยู่ในบ้านเมืองของตนเอง ต้องถามว่าพอเพียงหรือไม่พอใจหรือเปล่านั้นที่มีอยู่หลักเศรษฐกิจพอเพียงปรับใช้ได้กับทุกคน ทุกอาชีพ ไม่ใช่เพียงแค่อาชีพเกษตรอย่างเดียว เอาไปใช้เพียงส่วนหนึ่งเมื่อเข้าใจแล้วก็ปรับใช้ได้

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในครัวเรือน “มีเงินพอเหลือก็ประยุกต์ใช้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของตนเอง แต่ต้องคิดถึงคุณค่า นั่นคือความมีเหตุผล จะไม่ลงทุนมากเพื่อรายได้น้อย ไม่เอา ลงทุนน้อยรายได้มากแต่เราไม่โกง ค่อย ๆ เริ่มจากเล็ก เมื่อเรามั่นคง ข้างบ้านมั่นคง มั่นคงกับมั่นคงมาเจอกัน คุณภาพชีวิตที่ดี ก็เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนมั่นคงมีอะไรมาคุยกันมาแลกเปลี่ยนกันมันจะเกิดความผาสุก มันจะเป็นเกราะป้องกันเด็กไม่ให้ท้องเราจะมีเวลาสอนบุตร สอดส่องดูแล แบ่งเวลาของลูกหลาน สร้างวินัยให้เด็กก็就不用เกิดปัญหาท้องไม่พร้อม เราควรสอนสั่งลูกที่ดี ให้เป็นสังคมไทยไม่ใช่สังคมชั่ว”(สรุปจากการสัมภาษณ์)

เฉลียว บุรีภักดี(สัมภาษณ์) ชี้แจงเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องความรู้ว่า ความรู้มี 2 ระดับ คือระดับปรัชญาทั่วไป คือ มองไม่เห็นด้วยตาเห็นได้ด้วยสมองเท่านั้น เช่น คำว่าครอบครัว มีความจริงเชิงปรัชญาอยู่ เราไม่จำเป็นต้องเห็นคู่ผัวตัวเมียกับลูกสองคนกินข้าวกินปลากันอยู่ทุกเย็นหรือกันนั้นเป็นความรู้เชิงคอนกรีต เรียกว่าเป็นวัตถุจับต้องได้ แต่มันมีความรู้มีชนิดหนึ่ง คือความรู้เชิงปรัชญา คือเห็นได้ด้วยปัญญาเท่านั้น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาโครงการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบแนวทางในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพึ่งตนเอง ซึ่งต้องเริ่มจากการศึกษา เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้เชิงลึก บนฐานของคุณธรรมตามมรรค 8 (ความเห็นที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง เจรจาที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ความเพียรที่ถูกต้อง การมีสติที่ถูกต้อง การมีสมาธิที่ถูกต้อง) ลงมือปฏิบัติตามความรู้และคุณธรรมที่ศึกษาจนเกิดความพอประมาณในตนเองและครอบครัวอย่างมีเหตุผลจากการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการวางแผนการดำเนินชีวิตและการมีส่วนร่วมของคนในครอบครัวเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวเมื่อพบกับสภาวะวิกฤต ทำให้เกิด “ความพอเพียง” ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ และด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการพึ่งตนเอง ซึ่งนำมาอภิปรายผล พบว่า

เพศ เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.8 อายุ กลุ่มอายุ 30-39 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.7 รายได้ เฉลี่ย 9,001-15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.8 อาชีพ เป็นลูกจ้างของรัฐ หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.3 การศึกษา ระดับประถมศึกษา มากที่

สุดคิดเป็นร้อยละ 29.5 สถานภาพ จดทะเบียนสมรสอยู่ด้วยกัน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52. สอดคล้อง กับงานวิจัยของสมศักดิ์ ตรงงาม (2553, 73-78) ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และเวลาที่อยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

1.หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความรู้และคุณธรรมในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

หลักเศรษฐกิจพอเพียง (พอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) ในด้านความรู้ และคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ และด้านธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่าง การนำความรู้และการนำคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง กับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Correlation พบว่า ในภาพรวม ค่าสถิติ $R=0.797$ ค่าระดับนัยสำคัญ .00 ซึ่งมีความน้อยกว่า นัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ร้อยละ 79.7 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทุก ๆ ด้านสอดคล้องกับ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร(2554) ซึ่งระบุว่า การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการ ปฏิบัติของประชาชนทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านเงื่อนไขความรู้ และ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามลำดับ

ด้านความรู้ หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผลมีภูมิคุ้มกัน) มีความสัมพันธ์ กับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร(2554) กับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านการมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขด้านคุณธรรม ประชาชนมีความกล้าในการที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ อยู่ในระดับมากที่สุดด้านคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) มีความสัมพันธ์ กับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสัมพันธภาพ ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา กล่าวในบรรยายพิเศษ เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ" ในใต้เบื้องพระยุคลบาท สังคมไทยอ่อนแอ เหตุเพราะสังคมมิได้สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ให้กับคนส่วนใหญ่ ขาด “ปัญญา” จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วย

ตนเอง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จักรภฤต บรรเจิดกิจ กล่าวว่า การจะเรียนรู้อะไรนั้น 1) จิตต้องตรงกัน 2) ศีลต้องเสมอกัน 3) มีข้อตกลงร่วมกัน 4) การพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน และการจะทำอะไรต้องเรียนรู้เชิงลึก เช่น การปลูกพืชจะต้องเรียนรู้ 1) ฤกษ์ ยาม คาถา – เมืองไทยเป็นเมืองโหร เมืองคาถา พิธีกรรม 2) อุตุนิยาม – ดินน้ำ ลม ไฟ รู้จักชนิดดิน การเพาะปลูกฤดูการใด น้ำพอหรือไม่ เราต้องมีความรู้ 3) พืชนิยาม – ปลูกอะไร ชนิดใด ชอบแบบไหน 4) กรรมนิยาม – วิธีการทำ ทำแบบไหน ปลูกอย่างไร

2. การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่าง การนำความรู้และการนำคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งซึ่งความคิดเห็นในด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระดับการนำไปปฏิบัติมากกว่ารายข้ออื่น ๆ จากการประชุมกลุ่มย่อย นายธนพล ศรีใส ประธานศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่ วิทยาการ ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจในครัวเรือน ตำบลหัวป่า อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดสิงห์บุรี ให้ข้อมูลว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การอยู่อย่างไม่เบียดเบียน และพึ่งพาตนเองของมนุษย์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ มีความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนระบบนิเวศ ในพื้นที่ชุมชน ยังสามารถเห็นกระต่ายป่า งูเห่า ลีลาม นก หนูนา หิ่งห้อย และกระรอก ซึ่งสัตว์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าบริเวณในพื้นที่ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่ ล้วนแต่ใช้ชีวิตตามระบบนิเวศตามธรรมชาติ สอดคล้องกับประเวศ วะสี ที่กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจสมดุล เป็นการกลับสู่สมดุลของสังคม เศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ด้าน คือ ครอบครัวพอเพียง จิตใจ (เอื้ออาทร) พอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญญาพอเพียง ฐานวัฒนธรรมพอเพียง และมีความมั่นคงพอเพียง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างกระบวนการ และพัฒนากระบวนการสื่อสารทางสังคมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งพาตนเองให้กับหน่วยงานในกระทรวง และกลไกที่ขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว

2. กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรพิจารณาการขับเคลื่อน นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2558 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่ชัดเจน

3. กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการติดตาม ประเมินผลการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามแผนนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2558 – 2564

เอกสารอ้างอิง

ขวัญกมล ดอนขวา(2555)รายงานการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร(2554)การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของ
ประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. สถาบันวิจัยและพัฒนา,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564

นิติ เอียวศรีวงศ์. (2544). มติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยา-สิริ
นทร.

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ.
กรุงเทพฯ : มติชน.

สมศักดิ์ ตรงงาม. (2553). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน
ในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ผู้ให้สัมภาษณ์

จักรภพ บวรเจตกิจ. (2560, 11 กุมภาพันธ์). ปราชญ์เกษตรดีเด่น. ประธานศูนย์เรียนรู้วิถีการ
ธรรมชาติเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดพิจิตร. พิจิตร. สัมภาษณ์เชิงลึก.

จรัส เหลืองศรีสกุล. (2560,9กุมภาพันธ์). นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ. สำนักงานพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร.พิจิตร. สัมภาษณ์เชิงลึก.

เฉลียว บุรีภักดี. (2560,6กุมภาพันธ์). ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ราช
ภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี. สัมภาษณ์เชิงลึก.

ชนพล ศรีใส. (2560,8กุมภาพันธ์). ประธานศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่. ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลหัวป่า.
สิงห์บุรี. สัมภาษณ์เชิงลึก.

บุญมี เรือง. (2560,11กุมภาพันธ์). วิทยากรศูนย์เรียนรู้วิถีการเกษตรธรรมชาติเพื่อขับเคลื่อนปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงตำบลสายคำโห้. พิจิตร. สัมภาษณ์เชิงลึก.

ประสิทธิ์ ณ นคร. (2560,10กุมภาพันธ์). ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล.
กำแพงเพชร. สัมภาษณ์เชิงลึก.

ปวีณา จันทรเดช. (2560,7กุมภาพันธ์). นักพัฒนาสังคมชำนาญการ. กรุงเทพฯ. สัมภาษณ์เชิงลึก.

ศักดิ์ชัย สัมทับ และ ตฤณศร สัมทับ. (2560,12กุมภาพันธ์). ปราชญ์ชาวบ้าน. กำแพงเพชร.
สัมภาษณ์เชิงลึก.
